

the quality of the goods, as the Company's positive social portrayal of the ethical conduct of the Company, the social, ecological and cultural factors and the like.

Globalization processes promote a significant increase in the profit of large corporations at the expense of sales markets. There are exceptionally exacerbated social contradictions on this background, as the interval between the different layers of the society is significantly increased. One side of the conflict is standing is «elite», which manages corporate income, and the other side – the rest of the population who are forced to serve «elit». In the majority of cases, large corporations organize a similar situation: nobody cares about quality, quality, safety and safety of the population – «They Do not Really Care About Us».

These processes are even more grave in Georgian and Ukrainian reality. Georgian and Ukraine companies sourcing corporate codes in order to announce the willingness of the capital market and potential investors to rely on business ethical and cultural norms. But there are some contradictions: On the one hand, business tries to introduce international principles of transparency, ecological security and partial solutions to society's problems; on the other hand, companies are doing their own assets for stabilizing the firm's stability in crisis conditions. Under such conditions, the principles of social responsibility of Georgian and Ukraine business should be developed with consideration of modern World Trends.

The principles of social responsibility can be taken to a higher level of business, to increase its competitiveness in international markets at the expense of sharing the common rules of international ethical and cultural norms and performing business rules. In the modern stage the social responsibility of the business becomes the main vector of business humanization.

References

1. Sustainability Reporting in Emerging Markets: An analysis of the sustainability reporting in selected sectors of seven emerging market countries. SIRAN, KLD, Social Investment Forum, 2008.
2. Matten D., Crane A. Corporate Citizenship: Toward an Extended Theoretical Conceptualization // Academy of Management Review. – 2005. – 30(1): pp.166-179.
3. Moon J., Crane A., Matten D. Can Corporations be Citizens? Corporate Citizenship as a Metaphor for Business Participation in Society // Business Ethics Quarterly. – 2005. – 15(3): pp. 427-451.

УДК 336.02(339.9)

Філонич Олена Миколаївна,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

кандидат економічних наук, доцент,

Дахно Олена Миколаївна,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,

старший викладач

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ФІНАНСОВА АВТОНОМІЯ

Місцеві податки і збори мають важливе значення в досягненні фінансової незалежності та самостійності місцевих бюджетів, адже, будучи основним джерелом формування доходів цих бюджетів, вони виконують не лише фіскальну, контрольну, регулюючу, стимулюючу, а й децентралізуючу функцію.

Обраний Україною стратегічний курс на євроінтеграцію, а разом із ним на децентралізацію влади, потребує розширення повноважень органів місцевого самоврядування та впровадження дієвих механізмів, які дозволять збільшити надходження фінансових ресурсів до місцевих бюджетів

Останні роки місцеві податки та збори починають відігравати більш важливу роль у фінансовій системі держави. Частка доходів місцевих бюджетів у перерозподілі ВВП, а також у зведеному бюджеті поряд з економічним і соціальним має досить важливе політичне значення. Вона свідчить про участь місцевої влади у розв'язанні актуальних проблем розвитку держави, про певну обмеженість функцій центральної влади. Така частка є загальним показником, який відображає рівень фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, дає можливість оцінити рівень розвитку місцевих бюджетів.

Але необхідно зазначити, що міжбюджетні трансферти до цього часу є основним джерелом наповнення місцевих бюджетів. Відповідно, є підстави говорити про стійку тенденцію до фінансової централізації, хоча одним із способів перетворення місцевих бюджетів на ефективний інструмент соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць в Україні визнано децентралізацію управління бюджетними коштами

У результаті реформ, які пов'язані із скасуванням неефективних місцевих податків і зборів, і надання статусу місцевого єдиному податку забезпечило зростання фінансових ресурсів залучених від стягнення місцевих податків майже в 2 рази в загальній структурі податкових надходжень місцевих бюджетів. Крім того, з 2012 р. Податковим кодексом України до складу місцевих податків було включено податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Проте, очікуваного результату ці зміни поки що не забезпечили. [1]

Отже, інститут місцевого оподаткування, навіть після реформування все ще не відповідає вимогам Європейської хартії про місцеве самоврядування щодо формування фінансових ресурсів, доля ресурсів місцевого самоврядування, що формується за рахунок місцевих податків і зборів є незначною і не гарантує зміцнення фінансових основ органів місцевого самоврядування.

Також одним із важливих аспектів, що пов'язаний з процесом реалізації політики децентралізації фінансових ресурсів, є частка в структурі міжбюджетних трансфертів субсидій, видів міжбюджетних трансфертів, які мають цільову спрямованість. У загальному обсязі трансфертних надходжень дохідної частини місцевих бюджетів України субвенції займають значну частину.

Органи місцевого самоврядування висушені окрім отриманих трансфертів залучати муніципальні запозичення, як альтернативне джерело формування фінансових ресурсів, але в Україні цей процес є фрагментарним та носить епізодичний характер, що в свою чергу також свідчить про низький рівень децентралізації фінансових ресурсів. Проте, досвід країн ОЕСР переконує в можливості досягнення місцевими позиками рівня 2–5 % ВВП, а в деяких випадках і до 10–12 % ВВП, без створення ризиків для фінансової стабільності в країні. [4]

У процесі формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування в Україні простежується зростання фінансової залежності місцевої влади від державної, що суперечить процесу реалізації політики децентралізації фінансових ресурсів, яка триває в країні.

Згідно зі статистичними даними, а також у результаті проведення оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіонів України вітчизняними науковцями було визначено, що одним з регіонів які не мають реальної фінансової автономії є Полтавська область.

Розглядаючи склад та структуру доходів зведеного бюджету Полтавської області, слід відмітити, що поряд з трансфертами основу формування фінансових ресурсів регіону становлять податкові надходження. Протягом аналізованого періоду спостерігається поступове збільшення податкових надходжень, а саме на 5,2%, або на 1703,9 млн грн, що, як уже зазначалось, пояснюється збільшенням впливу загальнодержавних податків на збалансування місцевих бюджетів Полтавської області. Доходи від операцій з капіталом у середньому не перевищують 1,0%, а відрахування до державних цільових фондів протягом 2008 – 2014 рр. становили близько 0,7% від загального обсягу надходжень. [4]

Не зважаючи на тенденцію до збільшення податкових надходжень, необхідно зазначити, що значну роль відіграють як і раніше трансферти.

Згідно з досвідом європейських розвинутих країн процес децентралізації фінансових ресурсів нерозривно пов'язаний з реалізацією адміністративно-територіальної реформи. Розпочата в Україні адміністративно-територіальна реформа покликана забезпечити формування фінансово спроможних громад, здатних задовольняти не лише мінімальні соціальні потреби населення, а й забезпечувати комплексний та системний розвиток територій, стимулювати підприємницьку діяльність тощо.

Існуюча схема адміністративно-територіального устрою гальмує процеси бюджетної децентралізації. Наявна система також суперечить Європейській хартії місцевого самоврядування, оскільки має більше трьох рівнів устрою, а базові адміністративно-територіальні одиниці не є рівноправним.

Варто відзначити, що починаючи з 1991 р. чисельність сільського населення зменшилась на 2,5 млн. осіб, а кількість сільських населених пунктів – на 348 одиниць. Разом з тим кількість сільських рад збільшилась на 1067 одиниць. В Україні утворено більше 12 тис. територіальних громад, у більше як 6 тис. громад чисельність жителів становить менше як 3 тис. осіб, з них у 4809 громадах – менше як 1 тис. осіб, а у 1129 громадах – менше як 500 осіб. Органи місцевого самоврядування таких громад практично не можуть здійснювати надані їм законом повноваження. Дотаційність 5419 бюджетів місцевого самоврядування становить понад 70%, 483 територіальні громади на 90% утримуються за рахунок коштів державного бюджету.

Відповідно загострення політичної ситуації в країні та посилення економічної кризи вимагало якнайшвидшого вирішення окреслених проблем. Урядом України було запропоновано перспективну Модель реформування системи органів публічної влади на місцевому рівні, якою передбачено в рамках реалізації адміністративно-територіальної реформи запровадження трьох рівнів місцевої влади, їх компетенції та сфери відповідальності. Реформування системи органів публічної влади вимагає вирішення ряду задач: забезпечення децентралізації влади та максимальної дерегуляції дозволів і послуг; передача більшості повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад – сіл, селищ та міст; чітке розмежування повноважень як між різними рівнями органами місцевого самоврядування, так і між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до принципу субсидіарності; гарантування відповідальності органів місцевого самоврядування перед виборцями та державою.

Формування спроможних територіальних громад передбачає три етапи реалізації об'єднання, що забезпечать визначення потенційних адміністративних центрів майбутніх спроможних громад.

Найбільшим системним недоліком в реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні є уніфікований підхід щодо формування спроможних територіальних громад, оскільки, запропонована державними органами методика не враховує особливостей окремого регіону країни. Параметри, які покладено в основу

визначення потенційного адміністративного центру об'єднаної територіальної громади є достатньо обмеженими та стандартизованими, що не дозволяє визначити реальний рівень фінансового потенціалу, а також соціально-економічного розвитку території.

Отже, про окреслені недоліки формування спроможних територіальних громад свідчить аналіз проекту Перспективного плану Кременчуцького району, затвердженого Полтавською обласною радою.

На сьогоднішній день, у структурі Кременчуцького району Полтавської області нараховується 19 сільських рад, які включають 73 населених пункти з чисельністю населення – 41,9 тис. осіб. Загальна площа території становить 1,200 км². [5]

Запропонований робочою групою з підтримки та впровадження заходів з добровільного об'єднання територіальних громад Кременчуцького району проект формування спроможних територіальних громад Кременчуцького району Полтавської області за кількістю громад є найбільшим. Відповідно до зазначеного проекту в Кременчуцькому районі планується створення 5 об'єднаних територіальних громад.

Пропозиція щодо створення такої кількості об'єднаних територіальних громад зумовлена тим, що згідно з вимогами Методики формування спроможних територіальних громад у Кременчуцькому районі необхідно було сформувати лише три об'єднані територіальні громади. Найбільшою за площею та кількістю населення повинна була стати об'єднана територіальна громада м. Кременчук, адже маючи статус міста обласного значення, а поряд з цим, і будучи районним центром Кременчуцького району, місто розташовано в зоні доступності майже 90% населених пунктів всього району. Відповідно це б призвело до значного укрупнення територіальних громад, що негативно позначилось на якості надання суспільних благ та послуг членам об'єднаної територіальної громади м. Кременчук.

Згідно з Бюджетним кодексом України об'єднані територіальні громади, як вже зазначалось, будуть наділені таким самим спектром повноважень, що і міста обласного значення, а також передано ряд повноважень, які на сьогоднішній день, надаються державними органами влади.

Розглядаючи функції та повноваження покладені, на об'єднані територіальні громади, слід зазначити, що структура виконавчих органів влади об'єднаної територіальної громади буде достатньо розгалуженою та вимагатиме значних витрат.

Це нівелюватиме скорочення витрат на утримання апарату управління кожної окремої сільської або селищної громади, яка входить до структури об'єднаної територіальної громади. До того ж призведе до зростання навантаження на кожного працездатного мешканця об'єднаної територіальної громади щодо утримання апарату управління громади.

У першу чергу постійна нестача фінансових ресурсів не дозволяє органам місцевого самоврядування здійснювати інвестиції в місцеву інфраструктуру, оновлювати основні фонди комунальних підприємств, установ та організацій, що, відповідно, не може забезпечувати регіональний розвиток. У даних умовах органи місцевого самоврядування змушені шукати альтернативні, недорогі за своєю суттю та із мінімальним ступенем ризику, довготермінові джерела формування фінансових ресурсів.

Залучити зазначені фінансові ресурси є можливим у результаті використання такого місцевого інституту як комунальний кредит.

А саме є необхідність створення комунального банку як спеціалізованої фінансово-кредитної установи, яка є комунальною власністю та діяльність якої спрямована не тільки на максимізацію прибутку, а й на зміцнення фінансових основ органів місцевого самоврядування певного регіону.

Ресурсна база комунального банку повинна формуватися за рахунок таких

основних джерел, як власні, залучені та позикові кошти.

Організація банківської установи вимагає значних капіталовкладень, адже згідно з чинним законодавством до юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність висувається вимога щодо розміру статутного капіталу, мінімальний розмір якого на момент державної реєстрації не може бути меншим 500 млн грн. Відповідно, навіть фінансово спроможні територіальні громади мають достатньо обмежені можливості самостійно стати засновниками комунального банку.

Засновниками комунального банку в Полтавській області, в першу чергу, мають можливість стати міста обласного значення, які мають найвищий рівень фінансово-економічного потенціалу, а саме: м. Полтава, м. Кременчук, м. Гадяч, м.Лохвиця, м. Миргород та м. Горішні Плавні.

Щодо залучення клієнтів для відкриття поточних та інших видів рахунків, то значний потенціал для комунального банку мають комунальні підприємства, установи та організації. У Полтавській області зареєстровано та функціонує понад 2 тис. підприємств, організацій, установ комунальної форми власності.

Пріоритетними напрямками діяльності комунального банку можуть бути:

- пільгове кредитування комунальних підприємств, установ, організацій та місцевих органів самоврядування в рамках реалізації проектів, спрямованих на поліпшення соціальної інфраструктури, запровадження енергозберігаючих технологій в житлово-комунальному господарстві, економічного розвитку;

- операції з цінними паперами в т.ч. управління облігаціями місцевих позик.

Особлива увага повинна приділятися формуванню інвестиційної стратегії з урахуванням особливостей та потреб місцевих органів влади, отримання консультацій фахівців з операцій на фондовому ринку тощо;

- створення та обслуговування довгострокових накопичувальних цільових фондів для обслуговування багатоквартирних будинків;

- кредитування суб'єктів господарювання всіх форм власності та населення.

Пільги по кредиту можуть надаватись у тому випадку, якщо інвестиційний проект має вагомe значення для зміцнення соціально-економічного потенціалу регіону.

Отже, організація комунального банку в Полтавській області могла б забезпечити органам місцевого самоврядування та комунальним підприємствам регіону більш широкий доступ до кредитних ресурсів, що позитивно впливатиме на зміцнення їх фінансових основ.

Література

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1424863378281298>.

2. Blöchliger H., Rabesona J. The Fiscal Autonomy of Sub-central Governments [Електронний ресурс] / OECD Working Papers on Fiscal Federalism. – Режим доступу : <http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/fiscal-autonomy-of-sub-central>.

3. Taxation trends in the European Union. 2014 edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2014/report.pdf.

4. <http://decentralization.gov.ua/news/8053>

5. <http://www.adm-pl.gov.ua>